

Personálna deixa v publicistickom texte orientovanom na detského čitateľa

Emma Dzurjová Pavlová

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
emma.pavlova@smail.unipo.sk

Kľúčové slová: detský časopis, detský čitateľ, personálna deixa, publicistický text, žánre detských časopisov

Keywords: children's magazine, children's reader, personal deixis, journalistic text, genres of children's magazines

Úvod

V tomto príspevku sa budeme venovať analýze publicistických textov orientovaných na detského čitateľa z hľadiska výskytu a využitia personálnej deixy. V rámci analýzy publicistických textov budeme vychádzať z teórie postulovanej M. Hirschovou (2013), podľa ktorej personálna deixa vzťahuje výpoveď k partnerom komunikácie, respektíve odlišuje účastníkov a neúčastníkov komunikačnej udalosti. Personálna deixa sa prejavuje v systéme osobných zámen a vo voľbe slovesnej osoby, keď 1. osoba singuláru JA vyjadruje hovoriaceho a priamu účasť na hovorenej situácii, 2. osoba singuláru alebo plurálu TY/VY označuje adresáta alebo adresátov a ich priamu účasť na hovorenej situácii. Zmena nastáva pri 3. osobe singuláru ON, ONA, ONO, ale aj plurálu ONI, ONY, pretože pomocou týchto zámen odkazujeme na osoby, ale aj neživé objekty, ktoré nie sú účastné na komunikácii. 1. osoba plurálu MY môže predstavovať rozličné typy vyjadrenia komunikanta. Prvým je pozícia, keď komunikujúci reprezentuje dvojicu alebo skupinu, ktorej je členom, to znamená, že referuje k viac ako jednému komunikujúcemu, poprípade zahŕňa do dvojice alebo do viacčlennej skupiny aj adresáta. V takýchto prípadoch sa MY označuje ako inkluzívne. Druhým je situácia, keď MY znamená „ja a ostatní so mnou okrem teba/vás“, ide o momenty reprezentujúce situácie, keď MY označuje skupinu komunikujúcich alebo inštitúciu, ktorá vystupuje voči adresátovi ako celok, ktorého adresát nie je súčasťou. V takomto prípade sa MY označuje ako exkluzívne. Tretím typom je, keď MY vystupuje ako štylizácia singulárneho subjektu v prípade autorského plurálu, ktorý má individualitu autora odsúvať do úzadia, alebo ako všeobecný subjekt, ktorý odráža rôzne stupne solidarity hovoriaceho s adresátom, nejde však o referenčné JA a TY/VY, ale o formulácie inštrukcií, návodov. Hovoriaci tak pomocou MY zdvorilostne naznačuje, že je na výpovedi týkajúcej sa adresáta zainteresovaný. Rovnako aj fungovanie TY a VY vykazuje isté rozdiely v používaní jednotného a množného čísla. Okrem rozdielu jednotného a množného čísla vyjadruje TY a VY rozdiel aj v sociálnej dištancii (tykanie vs. vykanie), kde sa pri zdvorilostnom VY v slovenskom jazyku vytvorila špeciálna konštrukcia kombinujúca plurálové VY a plurálové tvary slovesa, napr. „Vy ste povedali...“ (Hirschová, 2013, s. 97–99).

Personálna deixa v písanom publicistickom štýle sa týka na jednej strane odkazovania na účastníkov tejto komunikácie, a teda na autora a čitateľa textu, a na strane druhej odkazovania na tých, ktorí sa na tejto komunikácii nezúčastňujú, teda na osoby, o ktorých autor textu referuje. Spôsob realizácie personálnej deixy ovplyvňuje aj čitateľ, ktorému je text určený. V publicistických textoch orientovaných na dospelého čitateľa sa autor prihovára čitateľovi prostredníctvom 2. osoby plurálu častejšie, ako je to v prípade publicistických textov orientovaných na detského čitateľa, kde sa vo vyššej miere vyskytuje oslovenie čitateľa prostredníctvom 2. osoby singuláru.

Na porovnanie realizácie personálnej deixy sme si zvolili týždenník *Plus 7 dní* a mesačník *Enviráčik*. Súčasťou spoločenského týždenníka *Plus 7 dní* je aktuálna anketa, v ktorej môžu okrem známych tvárí hlasovať aj čitatelia prostredníctvom internetovej stránky. Anketová otázka je štylizovaná spôsobom, v ktorom sa autor prihovára čitateľovi otázkou prostredníctvom 2. osoby plurálu: „Súhlasíte s vyjadrením Roberta Fica, že súčasná vláda má bezodkladne podať demisiu?“ (Plus 7 dní, 2022). V časopisoch orientovaných na detského čitateľa sa častejšie stretávame so súťažnými otázkami a úlohami, v ktorých sa okrem 2. osoby plurálu čitateľ oslovuje aj prostredníctvom 2. osoby singuláru: „Napiš alebo nakresli, akú farbu má kontajner na bioodpad.“ (Sojtková, 2022).

Detské časopisy

Detské časopisy predstavujú masovokomunikačný periodický prostriedok určený pre detského adresáta. Š. Švec (2014, s. 20) o detskom časopise hovorí ako o špecifickom druhu média, majúcom vlastné zákonitosti a naplňajúcom vlastné funkcie. K výrazným špecifikám detských časopisov patrí skutočnosť, že oslovujú vekovo veľmi úzke spektrum čitateľov, ktoré sa veľmi rýchlo obmieňa. Zvyčajne ide o dva až tri populačné ročníky. Časopis, ktorý sa orientuje na detského čitateľa, teda nemá totožné publikum, lebo čitatelia v hornej vekovej hranici prestávajú byť čitateľmi toho-ktorého časopisu a zároveň pribúdajú čitatelia v spodnej vekovej hranici čitateľského spektra. Za dva až tri roky sa preto všetci čitatelia detského časopisu úplne vymenia (Dragulová-Faktorová, 2021, s. 25).

Hlavným cieľom každého média je účinok na adresáta. V súvislosti s pôsobením na detského čitateľa podľa D. McQuaila medzi prospešné účinky pripisované médiám patrí napríklad poskytnutie základne pre sociálnu interakciu, získavanie vedomostí o svete, učenie sa spoločenským postojom a vhodnému správaniu, osvetové účinky, ale aj rozvoj predstavivosti (McQuail, 2009, s. 501). Jednotlivé účinky sa naplňajú v rôznych žánroch detských časopisov. Žánre v časopisoch orientovaných na detského čitateľa môžeme rozdeliť na textové, obrazové a kombinované. Z analýz D. Dragulovej-Faktorovej (2021) vyplýva, že v tlačových médiách určených detskému adresátovi sa nachádzajú texty literárne, náučné a žurnalistické. My sa ďalej budeme venovať žurnalistickým žánrom a realizácii personálnej deixy v jednotlivých textoch v mesačníku *Enviráčik*.

Enviráčik

Na analýzu realizácie personálnej deixy v jednotlivých žánroch detských časopisov sme si zvolili mesačník *Enviráčik*, ktorý je určený predovšetkým pre žiakov 1. stupňa základných škôl. *Enviráčik* začal vychádzať v septembri 2021 vo vydavateľstve DAXE, ktoré sa podieľa aj na vydávaní ďalších detských časopisov, akými sú *Maxík* a *Zvonček*. Tento časopis je vydávaný len v priebehu školského roka, a teda ročne vychádza 10 čísel. *Enviráčik* je zameraný na ochranu životného prostredia, prírodu a zdravý životný štýl. V každom čísle sú tematicky orientované príbehy na pokračovanie, básničky, zaujímavé informácie v rôznych textoch, Klub Enviráčika, mnoho kreatívnych zábavných úloh, vyfarbovačky, veľa súťaží o zaujímavé odmeny. Mesačník vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu v časti Environmentálna výchova a prináša prierezové témy a tematické okruhy. Zároveň je možné *Enviráčik* použiť aj v rámci doplnkového čítania vo vyučovacom procese alebo pri príprave rôznych projektov (DAXE, 2022).

Cieľom analýzy je identifikovať prítomnosť, distribúciu a podoby deiktických prostriedkov v májovom čísle detského časopisu *Enviráčik*. Na analýzu boli zvolené tie časti časopisu, v ktorých môžeme badať najčastejšie zmeny v striedaní osôb. Ide predovšetkým o didaktické a súťažné úlohy, prostredníctvom ktorých autori oslovujú detského čitateľa, a zároveň ide o „Dotazník“, ktorý slúži na zdieľanie čitateľských názorov a námetov na

zlepšenie časopisu. Súčasťou časopisu je aj rubrika s názvom „KLUB Enviráčik“, v ktorom dochádza aj k priamemu osloveniu detského čitateľa. K zapojeniu osoby čitateľa dochádza aj v rubrike „Výlety po tichých zákutiach“, ale aj v diskusii, ktorá je súčasťou rubriky „Kto sa správa podľa práva“.

Okrem spomenutých rubriek sú súčasťou detského časopisu aj príbehy na pokračovanie, v ktorých hlavnou postavou býva Enviráčik, zoznam environmentálnych dní v aktuálnom mesiaci, úryvky z básnickej tvorby autorov (v májovom čísle to bol František Rojček), malý atlas liečivých rastlín, rubrika s názvom „Ako sa správať v prírode“, ale aj rôzne typy na výlety či recepty.

Žánre v detských časopisoch

J. Findra (2004) člení publicistické žánre na spravodajské, analytické a beletristické. Podľa výskumov D. Dragulovej-Faktorovej (2021, s. 147) beletristické žánre vtlačových orientovaných na detského čitateľa absentujú. Iná situácia je v prípade spravodajských žánrov, medzi ktoré patrí správa. Správa v časopisoch pre deti predškolského a mladšieho školského veku napĺňa úlohu prinášať informácie o podujatiach v škole, ide napríklad o jesenné púšťanie šarkanov, hádzanie Moreny do vody, vystúpenie ku Dňu matiek a podobne. Aktuálnosť (Mistrík, 1965), ktorá je dôležitým atribútom spravodajstva, je v nich obsiahnutá iba v intenciách „tu a teraz“, teda informácia je nová v danej škole v danom mesiaci, ale inak sa opakuje periodicky každý rok a súčasne môže prebiehať aj na iných školách, pretože vychádza z tematických plánov a učebných osnov. V širšom kontexte je preto ich aktuálnosť sporná. Časopisy orientované na detského čitateľa sú periodikami s mesačnou a nižšou periodicitou, preto býva správa uverejnená najskôr jeden až dva mesiace po uskutočnení podujatia, a teda absentuje pohotovosť publikovanej informácie. Autormi takýchto textov sú zväčša pedagógovia, ktorí s časopisom pracujú a ktorí si ho so svojimi žiakmi predplácajú. Uverejňované bývajú z dôvodu upevňovania vzájomných vzťahov medzi redakciami a objednávajúcimi pedagógmi (Dragulová-Faktorová, 2021, s. 145).

Iným typom správ, ktoré sa v detských časopisoch vyskytujú, sú správy o podujatiach redakcie a školy, medzi ktoré patria napríklad besedy redaktorov a autorov s čitateľmi. O takýchto besedách redakcia informovala aj v analyzovanom čísle časopisu *Enviráčik*. Besedy sa konali v dvoch mestách, v Hlohovci a Námestove, so spisovateľkou Danušou Dragulovou-Faktorovou pri príležitosti Mesiaca kníh. Takéto správy plnia spravodajskú funkciu, hoci menšou mierou upevňujú vzťah redakcie a školy, prípadne knižnice, v ktorej sa podujatie konalo.

Personálna deixa sa v správe tohto typu realizuje prostredníctvom 3. slovesnej osoby, keď autor používa synekdochické vyjadrenie: *Mestská knižnica v Hlohovci zorganizovala besedu...* (Enviráčik, máj 2022, s. 27) alebo keď odkazuje na členov besedy v singulári: *Autorka rozprávala...* alebo v pluráli: *Na druhú zavítali prváci a druháci...* (Enviráčik, máj 2022, s. 27). Takéto využívanie personálnej deixy je pre tento žáner typické z dôvodu, že jeho cieľom je podať informácie o udalostiach, ktoré sa konali, a o osobách, ktoré dané podujatia organizovali, ale aj o tých, ktorí sa na podujatiach zúčastnili.

Ostatné spravodajské žánre, akými sú referát a riport, v časopisoch orientovaných na detského čitateľa absentujú. Spravodajský rozhovor nachádza uplatnenie len zriedka. Frekventovanejšie sa vyskytuje v časopisoch pre deti staršieho veku a pre mládež. Takýmto časopisom je napr. *Kamarát*, v ktorom autori prinášajú čitateľom rozhovory s osobnosťami zo šoubiznisu.

Z analytických žánrov sa v tlačových médiách pre detského čitateľa objavuje editoriál a recenzia. Výskyt recenzie je pomerne častý, ale nie pravidelný. V časopisoch pre deti predškolského veku a deti mladšieho školského veku ide predovšetkým o recenzie kníh. V recenziách, ktoré sa objavujú v časopisoch určených detskému adresátovi, má recenzia výrazné

odlišnosti v porovnaní s recenziami uverejnenými v časopisoch orientovaných na dospelého čitateľa. Hĺbka hodnotenia je oveľa menšia a sústreďuje sa predovšetkým na pozitívne a nie negatívne stránky. Rovnako menší je aj rozsah samotnej recenzie. Rozdiel badať aj v orientácii: zatiaľ čo recenzia uverejnená v periodikách pre dospelého čitateľa je orientovaná smerom k verejnosti a k samotnému tvorcovi, pri recenzii uverejnenej v detskom časopise ide len o orientáciu na adresáta (Dragulová-Faktorová, 2021, s. 146–147).

V prípade editoriálu ide o priamy kontakt s adresátom, a to s adresátom čitateľom alebo odberateľom. Priamy kontakt sa prejavuje oslovením, ktoré je zvyčajné v úvode editoriálu. Editoriál je kontaktný žánr, ktorého cieľom je osloviť adresáta, je „stredobodom pozornosti“ periodika ako celku, a má tak potenciál stať sa stredobodom pozornosti aj pre samotného čitateľa. Autor editoriálu chce zaktivizovať čitateľa k pozitívnemu postojú k periodiku (Klingová, 2021, s. 196–198), ale aj k spätnej väzbe vo vzťahu k periodiku, a to vo forme listov či fotografií, ktoré od čitateľov autor očakáva. So žiadosťou o spätnú väzbu sa v analyzovanom mesačníku stretávame v rubrike „ROBME Enviráčika SPOLOČNE“, ktorej súčasťou je dotazník. V tejto rubrike dochádza z hľadiska personálnej deixy k najpočetnejšiemu striedaniu osôb. Ide o časť časopisu, kde redakcia priamo oslovuje čitateľov a odberateľov: „Milí kamaráti, vážení pedagógovia!“ (Enviráčik, máj 2022, s. 10). Následne pokračujú v striedaní tvarov zámena MY (*nás, nám*) a 1. slovesnej osoby plurálu (*teší, začíname rozmýšľať, vyžrebujeme, pošleme*), ktoré je v texte exkluzívne (*MY redaktori*), s 2. osobou plurálu VY a jeho tvarov (*vami, vám*). Zároveň je súčasťou tohto príhovoru aj 3. osoba singuláru, v ktorej autor referuje o samotnom časopise: *...aké rubriky by v ňom mali byť...* (Enviráčik, máj 2022, s. 10), no nachádza sa tu aj 3. osoba plurálu, pomocou ktorej autor odkazuje na neživý objekt – rubriky. Samotný dotazník predstavuje otázky, v ktorých sú obsiahnuté názvy rubriek, úlohou čitateľa je vybrané odpovede zakrúžkovať podľa toho, ako často úlohy v textoch a rubrikách rieši. Výnimkou sú posledné tri otázky v dotazníku, v ktorých autor na čitateľa odkazuje pomocou 2. slovesnej osoby plurálu slovesa „čítať“, ktoré používa v prítomnom a minulom slovesnom čase.

Táto rubrika nie je súčasťou každého čísla a slúži len na zasielanie spätnej väzby, ktorej cieľom má byť písanie takých textov, ktoré oslovujú čo najväčšiu časť čitateľov.

V editoriáli analyzovaného časopisu sa šéfredaktorka D. Dragulová-Faktorová prihovára čitateľom: *Ahojte, milí enviráčikovci! Opäť sa dnes stretáme v našom klube. Určite ste od minulého mesiaca urobili zase veľa užitočných vecí pre naše životné prostredie. Teraz sa spoločne zamyslíme nad ďalšou zásadou členov Klubu Enviráčik: Rešpektujme iných* (Dragulová-Faktorová, 2022, s. 12). V editoriáli má dominantné postavenie 1. osoba plurálu zámena MY v spojení s adekvátnym tvarom verba, ktoré je v tomto texte inkluzívnym (MY a TY/VY spolu). Následne šéfredaktorka pokračuje úlohami orientovanými na čitateľa, ktoré majú didaktický a výchovný cieľ. Na čitateľa odkazuje prostredníctvom 2. slovesnej osoby singuláru a plurálu (*robíš, prečítajte*). V závere rubriky sa nachádza „Úloha na tento mesiac“, v ktorej autorka vyzýva adresáta na rešpektovanie aj takých práv iných, ktoré doposiaľ nerešpektoval.

Súčasťou detských časopisov sú aj rubriky, ktoré sú štruktúrované ako pracovné listy. Na takýchto stranách autori vyzývajú čitateľov k aktivitám, ktorých cieľom je u detského čitateľa rozvíjať rôzne kompetencie. V rubrikách tohto typu ide najmä o výzvu na činnosť, čo sa prejavuje aj v realizácii personálnej deixy v týchto textoch. Okrem samotného názvu rubriky „Riešme s Enviráčikom“, kde je použitá 1. slovesná osoba plurálu, nedochádza k žiadnemu striedaniu osôb. Autor pracuje v texte len s 2. slovesnou osobou singuláru (*doplň, vyfarbi, môžeš použiť, nájdi, nakresli*). Okrem samotných dvojstránok sa autori snažia motivovať detských čitateľov aj prostredníctvom rôznych otázok v záveroch textov, ale aj v súťažných úlohách, ktorými podnecujú čitateľov na čítanie s porozumením. V súťažných úlohách a otázkach autori referujú na čitateľa najčastejšie prostredníctvom 2. slovesnej osoby singuláru

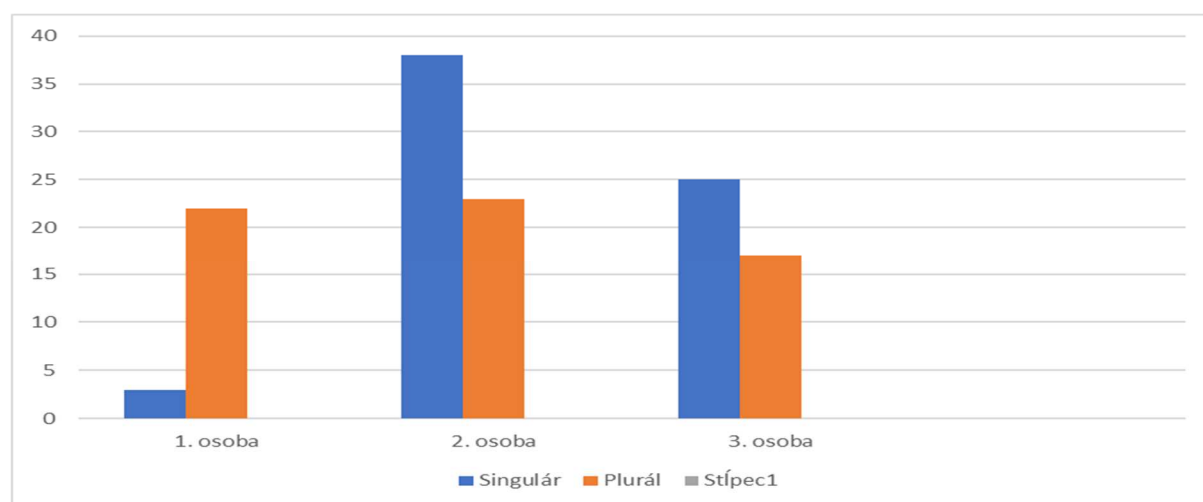
(*napíš, nakresli, chodíš, poznáš, stretol*), konkrétne, v ôsmich prípadoch. V dvoch prípadoch sa objavil aj plurál 2. slovesnej osoby (*napíšte, máte najradšej*). V troch prípadoch autor v rámci súťažných úloh formuloval otázku takým spôsobom, že v nej odkazoval na 3. osobu singuláru: *Prečo bol Enviráčik nešťastný?* (Enviráčik, máj 2022, s. 11).

Vzhľadom na to, že analyzovaný časopis vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu (Štátny pedagogický ústav, 2015), sú niektoré stránky určené na triedne aktivity. V takýchto textoch sa v závere objavujú stĺpce s názvom „Diskutujme“, ktorých cieľom je vyzvať čitateľov k spoločnej činnosti, pri ktorej dochádza k rozvoju komunikačných zručností. V májovom čísle *Enviráčika* sa diskusia nachádza v závere rubriky „Kto sa správa podľa práva“, v ktorej autor na základe krátkeho príbehu oboznamuje čitateľa so vznikom a fungovaním pravidiel vo všeobecnosti. Cieľom diskusie je vyzvať čitateľov na to, aby na internete našli informácie o národných parkoch a aby zistili, čo v nich môžu a nemôžu robiť. Autor v diskusii využíva 2. slovesnú osobu plurálu (*rozdelte*) a 3. slovesnú osobu plurálu (*rastú, žijú*), pomocou ktorej odkazuje na rastliny a živočíchy, ktoré žijú v národných parkoch na Slovensku.

Na základe doposiaľ analyzovaných rubriek jedného čísla časopisu *Enviráčik* môžeme povedať, že dominantné postavenie má 2. slovesná osoba singuláru a zámeno TY, prostredníctvom ktorého autor referuje na čitateľa. Redaktor sa štylizuje pomocou zámena MY, ktoré sme identifikovali ako inkluzívne (MY ako spoločenstvo ľudí žijúcich na Zemi), ale aj exkluzívne (MY ako redaktori časopisu *Enviráčik*). Len v jednom prípade sa v časopise stretávame s 1. osobou singuláru, a to v rubrike „Výlety po tichých zákutiach“, kde sa autor Roman Krajan prihovára čitateľovi prostredníctvom 1. slovesnej osoby singuláru: *Pozdravujem všetkých čitateľov. Dnes sa s vami podelím o tipy na vychádzky k zaujímavým prírodným útvarom* (Krajan, 2022). Na základe žánrového členenia tento text radíme k cestopisnej reportáži, v ktorej sa autor zameriava na lineárny a chronologický opis cesty, ale aj zastávok, ktoré môžu byť pre čitateľa zaujímavé a dôležité. Ide predovšetkým o opis prostredia, ktoré autor vidí a ďalej s čitateľom zdieľa prostredníctvom 1. slovesnej osoby plurálu a zámena MY (*sme navštívili, prechádzame, pokračujeme*), ktoré je v texte inkluzívne, a za pomoci ktorého predstavuje jednotlivé prírodné úkazy, ktoré sú detskému čitateľovi na Slovensku dostupné.

Záver

V tomto príspevku sme analyzovali stvárnenie a využívanie personálnej deixy v publicistických textoch orientovaných na detského čitateľa. Na analýzu sme zvolili májové číslo detského časopisu *Enviráčik* (2022).

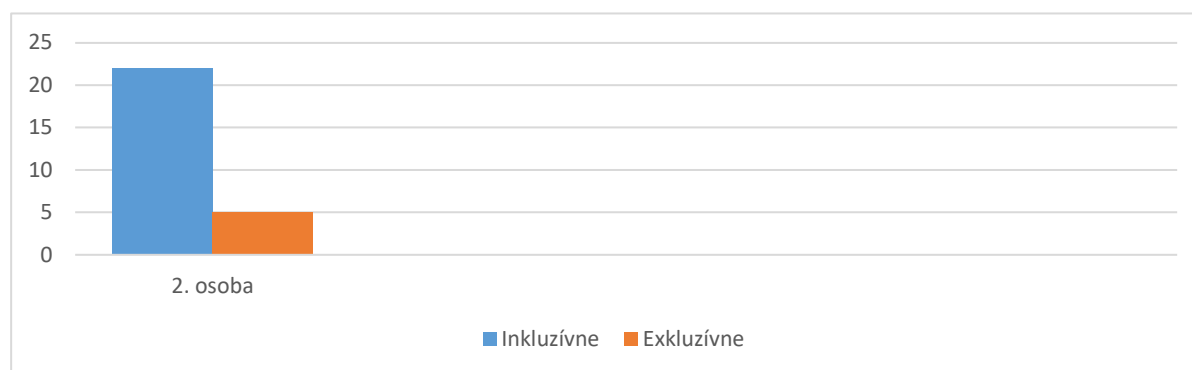

Graf 1 Frekvencia slovesných osôb v analyzovaných textoch v časopise *Enviráčik* (máj 2022)

Na základe analýzy jednotlivých textov sme dospeli k záveru, že najpočetnejšou slovesnou osobou, s ktorou autori v texte pracujú, je zámeno TY a 2. slovesná osoba singuláru, prostredníctvom ktorej referujú na čitateľa. Kontaktovanie prostredníctvom singulárnej osoby súvisí so zámerom autorov osloviť detských čitateľov a zároveň ich pomocou priameho oslovenia vyzvať na činnosť zameranú na rozvoj čitateľských a komunikačných zručností. M. Hirschová (2013, s. 100) uvádza, že v masovej komunikácii má singulárne oslovenie zdôrazňovať chcené zrušenie priestorovej, časovej a sociálnej dištancie medzi autorom a adresátom s cieľom formovania predstáv čitateľov. V analyzovaných textoch sa 2. slovesná osoba najčastejšie vyskytovala v súťažných otázkach a úlohách, kde dominovala singulárna osoba (*napíš, doplň, vyfarbi*). Plurál sa vyskytoval v editoriáli, ktorého cieľom bolo osloviť všetkých čitateľov časopisu, ale aj v diskusii, ktorá bola určená do školského prostredia (*zistite, nájdite, porovnajte*). Minimálne zastúpenie mal plurál 2. slovesnej osoby aj v súťažných otázkach a úlohách.

Vzhľadom na to, že ide o časopisy, ktoré okrem výchovnej a didaktickej funkcie v určitej miere naplňajú aj informačnú funkciu (aj keď v porovnaní s časopismi orientovanými na dospelého čitateľa ide o pomerne malé množstvo textov s touto funkciou), druhé najpočetnejšie zastúpenie mala 3. slovesná osoba singuláru a plurálu. Prostredníctvom zámena ON/ONA/ONO, resp. ONI/ONY v spojení s náležitými tvarmi verb autori odkazujú na osoby, udalosti, o ktorých chcú svojich čitateľov informovať. Používanie týchto osôb sa vyskytovalo najmä v správe prinášajúcej informáciu o besede, ktorá sa uskutočnila pred niekoľkými mesiacmi. Výskyt týchto osôb sme zaznamenali aj v ďalších textoch, pričom odkazovali najmä na neživé objekty (v editoriáli na rubriky, v cestopisnej reportáži na skaly, chodníky, prírodu).

Najmenej zastúpená bola 1. slovesná osoba singuláru, ktorá sa vyskytla len v jednej z analyzovaných rubriek, a to v cestopisnej reportáži. Väčšie zastúpenie malo zámeno MY v spojení s adekvátnymi tvarmi verb, prostredníctvom ktorých autori v textoch odkazovali na svoju osobu, resp. skupinu osôb, s ktorými sa buď stotožňovali, alebo sa voči nim vymedzovali. Na základe týchto vzťahov rozlíšujeme inkluzívne a exkluzívne MY.

Graf 2 Výskyt inkluzívneho vs. exkluzívneho MY v analyzovaných textoch v časopise *Enviráčik* (máj 2022)

Ako sme už v úvode spomenuli, o exkluzívnom MY uvažujeme v prípadoch, keď sa autor(i) dištancujú od čitateľov. Exkluzívne MY sa vyskytovalo v analyzovanom čísle len v jednej rubrike, ktorej cieľom bolo okrem čitateľov osloviť aj objednávateľov, a teda pedagógov. V tomto konkrétnom prípade sa vymedzil vzťah MY (autori) vs. VY (čitelia). Dominantnejšie postavenie malo inkluzívne MY (JA a TY spolu), prostredníctvom ktorého autori komunikovali s čitateľom ako s rovnocenným partnerom. V takýchto prípadoch môžeme

hovoríť aj o tzv. empatickom MY, keď sa použitím 1. osoby plurálu vyjadruje osobná angažovanosť hovoriaceho na deji, ktorá sa primárne týka adresáta: *Teraz sa spoločne zamyslíme...* (Enviráčik, máj 2022, s. 12).

Literatúra:

- Časopis *Enviráčik*. [Cit. 2022-20-06.] Dostupné na internete: <<https://www.daxe.sk/casopis-enviracik/>>
- DRAGULOVÁ-FAKTOROVÁ, D. (2021): *Pozícia a význam printových médií pre detského adresáta na Slovensku. Komparácie v medzinárodnom kontexte*. Bratislava: Daxe.
- FINDRA, J. (2004): *Štylistika slovenčiny*. Martin: Osveta.
- HIRSCHOVÁ, M. (2013): *Pragmatika v češtine*. Praha: Karolinum.
- KLINGOVÁ, J. (2021): Editoriál. In: SLANČOVÁ, D. – MERGEŠ, J. – KLINGOVÁ, J. et al.: *Úvod do štúdia žurnalistických žánrov v tlačových médiách*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, s. 195–235.
- MISTRÍK, J. (1965): *Slovenská štylistika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Štátny pedagogický ústav (2015): *Štátny vzdelávací program. Primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy*. [Cit. 2022-25-11.]
- Dostupné na internete: <https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/svp_pv_2015.pdf>
- ŠVEC, Š. (2014): *Česky psané časopisy pro děti (1850 – 1989)*. Praha: Karolinum a Národní muzeum, s. 20.

Analyzované zdroje:

- DRAGULOVÁ-FAKTOROVÁ, D. (2022): Rešpektujme iných. In: *Enviráčik*, 1/9, s. 12.
- DRAGULOVÁ-FAKTOROVÁ, D. (2022): Robme Enviráčika spoločne. In: *Enviráčik*, 1/9, s. 10.
- DRAGULOVÁ-FAKTOROVÁ, D. (2022): Súťažné otázky a úlohy. In: *Enviráčik*, 1/9, s. 6–24.
- FAKTOR, D. (2022): Ako sa v tom vyznať? In: *Enviráčik*, 1/9, s. 14.
- KRAJAN, R. (2022): Výlety po tichých zákutiach. In: *Enviráčik*, 1/9, s. 19.
- PLUS 7 DNÍ (2022): Súhlasíte s vyjadrením Roberta Fica, že súčasná vláda SR má bezodkladne podať demisiu? In: *Plus 7 dní*, 32/24, s. 17.
- SOJKOVÁ, K. (2022): Riešime s Enviráčikom. In: *Enviráčik*, 1/9, s. 6–7.

Summary

Personal deixis in a journalistic text aimed at a child reader

The purpose of the expert's contribution is to analyse, on the basis of the theory put forward by Mílada Hirschová, the way in which the creation and use of personal deixis in child-directed texts is done. The texts analysed are part of the May edition of the *Enviráčik* children's magazine. The introduction defines personal deixis as M. Hirschová. The following chapter deals with the definition of children's magazine and the distribution of the genres present in the magazines. The selected genres found in the selected monthly have been analysed in terms of creation and use of personal deixis. We have focused in particular on the editorial, which is characterised by direct contact with the addressee, and on the travel report, in which the author addresses the reader through an inclusive MY (US), in order to bring the selected tourist destinations closer to him. In the contribution, we also looked at the analysis of so-called 'worksheets', the challenges of the competition and the incentives for discussion that are regularly included in journals of this type. Finally, we look at the frequency of verbal persons in the texts we analyse and compare the occurrence of an inclusive and an exclusive MY.